

Det är vanligt att barn använder läkemedel i Finland

I Finland använder cirka 120 000 barn under 12 år dagligen minst ett läkemedel ordinerat av läkare. Användning av egenvårdsläkemedel är lika vanligt. Barnets hälsotillstånd och ålder samt föräldrarnas läkemedelsanvändning påverkar barnens läkemedelsanvändning. Läkemedlens biverkningar bekymrar föräldrarna.

Barns läkemedelsanvändning har världsvitt undersökts endast lite. I Finland har barns läkemedelsanvändning senast undersökts på befolkningsnivå år 1995/96 (Arinen et al. 1998). I den här artikeln beskrivs resultaten av en befolkningsenkät gällande läkemedelsanvändning bland barn under 12 år, som gjordes år 2007 av institutionen för farmaci vid Östra Finlands universitet.

För undersökningen valdes slumpmässigt från Befolkningsregistercentralen ett ålders- och könsmässigt representativt urval finländska barn (n = 6 000). Svarare i enkäten var barnens föräldrar, oftast mamman (n = 4 032, svarsprocent 67 %).

I enkäten utreddes barnens användning av receptläkemedel vid svarstillfället samt användning av egenvårdsläkemedel, vitaminer och alternativpreparat under de två senaste dagarna före svarandet. Dessutom frågade man om föräldrarnas inställning till läkemedelsanvändning och vilka källor föräldrarna använde för att få läkemedelsinformation.

Läkemedel används allmänt

Vid svarstillfället använde 17 % av barnen läkemedel ordinerade av läkare (Ylinen et al. 2010). Egenvårdsläkemedel hade likaså använts av 17 % av barnen. I den siffran ingick inte vitaminpreparat som kräver försäljningstillstånd.

Det mest använda receptläkemedlet var salbutamol (4 % av barnen) och det vanligaste egenvårdsläkemedlet paracetamol (5 %). Vitaminer, antingen sådana som kräver försäljningstillstånd (läkemedel) eller sådana som säljs som kosttillskott, användes av 37 % av barnen. Alternativpreparat användes av 11 %.

De mest använda läkemedlen, vitaminerna och alternativpreparaten presenteras i tabell 1. Trots att D-vitamin är den vitamin som används mest av barn hade bara 50 % av barnen under 3 år fått det rekommenderade D-vitamintillskottet.

Jämfört med tidigare undersökningar på befolkningsnivå har finländska barns användning av egenvårdsläkemedel och vitaminer ökat sedan åren 1987 och 1995/96; användningen av receptläkemedel har däremot hållits på samma nivå (Arinen et al. 1998).

Tabell 1. De receptläkemedel, egenvårdsläkemedel och alternativpreparat som används allmännast av barn under 12 år (n = 3 892) (Ylinen et al. 2010).

PREPARAT	% (n)
Receptläkemedel	
Medel mot obstruktiva luftvägssjukdomar (R03)	6 (216)
Antibakteriella medel för systemiskt bruk (J01)	3 (98)
Glukokortikoider för utvärtes bruk (D07)	2 (93)
Egenvårdsläkemedel	
Analgetika, antiinflammatoriska- och antireumatiska medel (N02, M01)	7 (259)
Medel mot hosta och förkylning (R05)	2 (92)
Medel vid sår och brännskador (D03)	2 (87)
Vitaminer	
D-vitamin	20 (772)
Multivitaminer och spårämnen	15 (569)
Kalciumpreparat	2 (68)
Alternativpreparat	
Fiskolje- och fettsyrepreparat	6 (213)
Probiotier	4 (140)
Homeopatiska preparat	1 (31)

Socioekonomiska faktorer har inget samband med läkemedelsanvändningen

Faktorer som påverkade användningen av receptläkemedel hos barn var låg ålder (särskilt hos pojkar), dåligt hälsotillstånd (föräldrarnas bedömning), högre antal sjukdomar diagnostiserade av läkare samt att en förälder använde receptläkemedel (Hämeen-Anttila et al. 2009). Egenvårdsläkemedel användes mer om barnet var yngre, hade ett hälsotillstånd som bedömdes dåligt eller en förälder använde egenvårdsläkemedel (Hämeen-Anttila et al. 2009).

Användningen av alternativpreparat påverkades av lite andra faktorer. Den största betydelsen hade att en förälder använde alternativpreparat. Om barnet var det äldsta barnet i familjen, hade fler symptom eller använde vitaminer var också sannolikheten större att det använde alternativpreparat (Siponen et al. 2012).

Socioekonomiska faktorer, det vill säga utbildningsnivå, arbetssituation och familjens månadsinkomster påverkade inte användningen av

recept- eller egenvårdsläkemedel och inte heller av alternativpreparat. Resultatet avviker från tidigare internationella undersökningar där dessa faktorer har konstaterats påverka barns användning av läkemedel (t.ex. Kogan et al. 1994, Low et al. 2008).

Receptläkemedel anses trygga, men biverkningarna bekymrar

Hälsovårdspersonalen har skäl att uppmärksamma föräldrarnas tankar och uppfattningar om läkemedelsanvändning. Av de svarande ansåg 84 % att receptläkemedel är trygga och effektiva. Om egenvårdsläkemedel tänkte bara 49 % det samma (Hämeen-Anttila et al. 2011).

Samtidigt var en stor del (69 %) av föräldrarna oroliga över läkemedlens biverkningar och samverkningar. Nästan hälften (46 %) av föräldrarna var oroliga över långtidsanvändning av värkmediciner. Den allmänna inställningen till läkemedelsanvändning var ändå oftare positiv (37 %) eller neutral (48 %) än negativ (15 %).

Föräldrarna skaffade information om läkemedel främst av läkare (72 %), från bipacksedlar (67 %), av skolhälsovårdaren (52 %) och på apoteket (44 %) (Holappa et al. 2012). Dessa informationskällor ansågs också allra pålitligast. 17 % av föräldrarna sökte mycket eller rätt mycket information om barns läkemedelsbehandlingar på Internet.

Man litar på hälsovårdspersonalen

Läkemedelsanvändning är vardag i barnfamiljer. Föräldrarna ser proffsen inom hälsovården som den viktigaste och mest pålitliga informationskällan. Detta kan gärna utnyttjas genom att man både med föräldrarna och med barnet diskuterar eventuell oro angående läkemedel och också nyttan med läkemedel.

Katri Hämeen-Anttila <i>FaD, docent Utvecklingschef, Fimea</i>	Sanna Siponen <i>Provisor Yngre forskare, Östra Finlands universitet, institutionen för farmaci</i>	Riitta Ahonen <i>Professor, Östra Finlands universitet, institutionen för farmaci</i>
---	--	--

[Takaisin](#)

LITTERATUR

-
- Arinen S, et al. Suomalaisen terveys ja terveystalvulujen käyttö. Terveystalvullon väestötutkimuksen 1995/96 päätulokset ja muutokset vuodesta 1987. SVT Terveys 1998:5. Stakes och FPA, Helsingfors 1998.
- Holappa M, et al. Information sources used by parents to learn about medications they are giving their children. *Res Soc Adm Pharm* 2012; 8(6): 579–84.
- Hämeen-Anttila K, et al. Factors associated with medicine use among children aged under 12 years – a population survey in Finland. *Pharmacoepidemiol Drug Saf* 2010; 19: 400–7.
- Hämeen-Anttila K, et al. Parental attitudes toward medicine use in children in Finland. *Int J Clin Pharm* 2011; 33: 849–58.
- Kogan MD, et al. Over-the-counter medication use among US preschool-age children. *JAMA* 1994; 272: 1025–30.
- Low E, et al. Complementary and alternative medicine use in Irish paediatric patients. *Ir J Med Sci* 2008; 177: 147–50.
- Siponen SM, et al. Complementary or alternative? Patterns of complementary and alternative medicine (CAM) use among Finnish children. *Eur J Clin Pharmacol* 2012; 68(12): 1639–45.
- Ylinen S, et al. The use of prescription medicines and self-medication among children – a population-based study in Finland. *Pharmacoepidemiol Drug Saf* 2010; 19: 1000–8.
-